

Olympiáda ľudských práv

XVII. ročník, školský rok 2014/2015

Krajské kolo

Kategória: Stredné školy

Teszt

Kedves Versenyzők,

a teszt 20 feladatot tartalmaz, a megoldásra összesen 45 perc áll rendelkezésetekre.

Minden feladatnak egy helyes megoldása van. A helyes megoldás az első tíz, egyszerűbb feladat esetén 2 pontot, a további, bonyolultabb feladatok esetén pedig 3 vagy 4 pontot ér. Gondoljátok át, hogy melyik feladat megoldásához láttok előbb hozzá! Összesen 55 pontot szerezhettek.

A szöveget figyelmesen olvassátok el, válaszaitokat jelöljétek be a válaszadó lap megfelelő mezőjébe!

Nem az számít, hogy megjegyeztétek-e pontosan a dokumentumok szövegeit, hanem az, hogy miképpen gondolkodtok, és érdeklődtök-e a világ történései iránt.

A tesztben használt rövidítések:

EÚ – Európai Unió

SzK – Szlovák Köztársaság

ENSZ – Egyesült Nemzetek Szervezete

1. feladat – 2 pont

A 2014-es év Nobel-békedíjasa(i):

- a) Barack Obama, az Amerikai Egyesült Államok elnöke a közel-keleti békefolyamatokhoz való hozzájárulásáért, tekintettel lévén a régióban élők emberi jogainak tiszteletben tartására.
- b) Anna Politkovszkaja, az orosz újságíró in memoriam az orosz sajtószabadságért vívott küzdelméért.
- c) az olasz parti őrk a több ezer, Afrikából és Szíriából a háború és üldözés elől hajókon Európába menekülő ember megmentéséért.
- d) Malála Júszufzai , a pakisztáni diáklány, valamint az indiai aktivista, Kailás Szatjárthi a gyermekek és fiatal emberek elnyomása ellen tett küzdelmükért, hogy minden gyermeknek alanyi jogon járjon az oktatás.

2. feladat – 2 pont

Melyik évben fogadta el az ENSZ Közgyűlése az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát?

- a) 1945
- b) 1948
- c) 1966
- d) 1975

3. feladat – 2 pont

A SzK Emberi Jogi, Nemzeti Kisebbségi és Nemi Egyenlőségi Tanácsa 2014 decemberében jóváhagyott egy átfogó, közpolitikának szóló programtervet az emberi jogok védelméről. Ez az első ilyen jellegű anyag Szlovákiában. A dokumentum címe

- a) a SzK az Emberi Jogok Védelméről és Támogatásáról szóló Stratégiája.
- b) Nemzeti Cselekvési Terv a Diszkrimináció Megelőzéséről és Kiküszöböléséről.
- c) Nemzeti Emberi Jogok Átültetéséről szóló Stratégia.
- d) a SzK Emberi Jogi Oktatásról szóló Terve.

4. feladat – 2 pont

A múlt század hatvanas és hetvenes éveiben a volt szovjet blokk több államában illegális vagy félig illegális polgári ellenzéki csoportosulások jöttek létre. Ilyen ellenzéki mozgalom született Csehszlovákiában is, hogy kérjék az emberi jogok tiszteletben tartását a kommunista rezsimtől. A mozgalom neve

- a) Polgári fórum (Občianske fórum).
- b) Charta 77.
- c) Szolidaritás (Solidarita).
- d) Demokratikus ellenzék (Demokratická opozícia).

5. feladat – 2 pont

25 évvel ezelőtt lépett hatályba az ENSZ Gyermek jogairól szóló Egyezménye. Az egyezmény legfőbb hozadéka, hogy

- a) a gyermekeket az emberi jogok teljes jogú alanyainak ismeri el – a szülői gondoskodás passzív objektumaiból a saját életükről szabadon döntő aktív szubjektumokká váltak.
- b) rögzíti a halálbüntetés gyermekeken való végrehajtásának abszolút tilalmát.
- c) a nagykorúság egységes határaként a 18. életév betöltését állapítja meg.
- d) az eddigi legtöbb állam (194) által ratifikált egyezmény a világon.

6. feladat – 2 pont

Az oktatáshoz való jog egyedülálló helye és jelentősége az emberi jogok között abban áll, hogy

- a) az oktatáshoz való jog a demokratikus társadalmakban nem korlátozható semmilyen oknál fogva.
- b) az oktatáshoz való jog egyetemes és elidegeníthetetlen.
- c) az oktatáshoz való jog szorosan összefügg az információkhoz való hozzáférés és terjesztés jogával.
- d) az oktatáshoz való jog önmagában is emberi jog és egyben az összes többi emberi jog végrehajtásának pótolhatatlan eszköze.

7. feladat – 2 pont

Melyik mondat fejezi ki leginkább az emberi jogok lényegét, értelmét és jelentőségét?

- a) Az emberi jogokat az állam biztosítja polgárai számára, amennyiben a polgárok minden törvényes kötelességüknek eleget tesznek.
- b) Az emberi jogok olyan törvényes garanciák, amelyek az állampolgárokat más kultúrák és értékrendek negatív hatásai elől védik.
- c) Az emberi jogok természetes és elidegeníthetetlen jogok, amelyek minden embert, mint értelemmel, érzéssel és lelkiismerettel megajándékozott lényt megilletnek, valamint szabadságát és méltóságát garantálják.
- d) Az emberi jogok elvont eszmék az egyenlőségről és a szabadságról, amelyek a gyakorlatban úgysem válnak soha valóra. Utópisztikus gondolati képződmények.

8. feladat – 2 pont

Az ENSZ Gyermek jogairól szóló Egyezménye szerint a gyermekek testi fenytése és megalázása

- a) csak a szülők részéről engedélyezett és csak olyan mértékben, amely a gyermeknek nem okoz maradandó testi vagy lelki sérülést.

b) korlátozás nélkül megengedett, a szülők és tanítók nevelési eszközeik megválasztásában szabadon dönthetnek.

c) nem megengedett, a gyermek minden emberi jog teljes jogú alanya, a kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód minden körülmények között tilos.

d) a szülők részéről megengedett, ahogyan a régi mondás is tartja „néha nem árt egy atyai pofon”.

9. feladat – 2 pont

Szlovákia területén a nagykorú nők választójogát

a) 1868-ban, az osztrák-magyar kiegyezés után iktatták törvénybe.

b) 1921-ben, Csehszlovákia megalakulása után iktatták törvénybe.

c) 1948-ban, a kommunista hatalomátvétel után iktatták törvénybe.

d) 1990-ben, a „bársonyos forradalom” után iktatták törvénybe.

10. feladat – 2 pont

A legutóbbi népszámlálás szerint 2011-ben a roma nemzeti kisebbséghez tartozó személyek száma Szlovákiában:

a) körülbelül 50 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül 150 ezer a szociológiai becslések szerint.

b) körülbelül 200 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül 750 ezer a szociológiai becslések szerint.

c) körülbelül 100 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül 400 ezer a szociológiai becslések szerint.

d) körülbelül 400 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül egymillió a szociológiai becslések szerint.

11. feladat – 3 pont

25 évvel ezelőtt a volt szovjet blokkhoz tartozó államokban megbukott a kommunista rendszer. A szlovákiai forradalmi vezetők két fő követelése, amelyet 1989. november 25-én tettek közzé,

a) az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez és az Európa Tanácshoz való csatlakozás volt.

b) a kommunista párt vezető szerepének eltörlése és a szabad választások kiírása volt.

- c) a sajtószabadság törvénybe iktatása és a cenzúra eltörlése volt.
- d) a politikai foglyok szabadon bocsátása és a vallásszabadság engedélyezése volt.

12. feladat – 3 pont

1989 novemberében gyors egymásutánban jöttek létre Csehországban, Szlovákiában és még a magyar kisebbség köreiben is új, független politikai mozgalmak, amelyek a forradalmi történések hajtóerőivé váltak. A következő politikai szervezetekről van szó:

- a) Polgári Fórum (Občanské fórum), Nyilvánosság az erőszak ellen (Verejnost' proti násiliu), Független Magyar Kezdeményezés.
- b) Polgári Mozgalom (Občanské hnutí), Emberek az erőszak ellen (Ľudia proti násiliu), Együttműködés.
- c) Csehszlovák Demokratikus Kezdeményezés (Československá demokratická iniciativa), Szabadság és demokrácia (Sloboda a demokracia), Magyar Demokrata Párt.
- d) Demokratikus Alternatíva (Demokratická alternativa), Harmadik évezred trendje (Trend tretieho tisícročia), Szabadság és Egyenlőség.

13. feladat – 3 pont

A legutóbbi népszámlálás szerint 2011-ben a magyar nemzeti kisebbséghez tartozó személyek száma Szlovákiában:

- a) körülbelül 250 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül 200 ezer az anyanyelv szerint.
- b) körülbelül 600 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül 750 ezer az anyanyelv szerint.
- c) körülbelül 450 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül 500 ezer az anyanyelv szerint.
- d) körülbelül 200 ezer a bevallott nemzetiség szerint, körülbelül 250 ezer az anyanyelv szerint

14. feladat – 3 pont

40 évvel ezelőtt, 1975 júliusában és augusztusában Helsinkiben találkozott 35 európai állam, valamint az USA és Kanada államfője egy konferencián, amely a demokratikus országok és a szovjet blokk államainak első ilyen horderejű tárgyalása volt a hidegháború 1947-es kitörése óta. A konferencia záróokmányában, amelyet Helsinki Záróokmánynak nevezünk, a résztvevők kötelezettséget vállaltak polgáraik emberi jogainak és a 2. világháború utáni határok tiszteletben tartásáért. A konferencián résztvevő államok később egy nemzetközi szervezetet hoztak létre, amelynek neve

- a) Európa Tanács (ET) .
- b) Európai Rasszizmus és Intolerancia- Ellenes Bizottság (ECRI).
- c) Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ).
- d) Európai Községek (EK).

15. feladat – 3 pont

Az Emberi Jogok Európai Bírósága

- a) az Európai Unió tagállamaikénti egy-egy bíróból áll.
- b) az Európa Tanács tagállamaikénti egy-egy bíróból áll.
- c) az ENSZ európai tagállamaikénti egy-egy bíróból áll.
- d) bírát nem az állampolgárság szerint választják, hanem nyílt pályázat útján kerülnek kiválasztásra a legalkalmasabbak.

16. feladat – 4 pont

Az átmeneti kiegyenlítő intézkedés a diszkrimináció elleni törvény értelmében az államigazgatási szerv vagy más jogi személy arra irányuló intézkedése, hogy megszüntesse a faji vagy etnikai származásból, a nemzeti kisebbséghez vagy etnikai csoporthoz való tartozásból, a nemi vagy szexuális hovatartozásból, az életkorból vagy egészségkárosodásból eredő hátrányokat, és ezáltal az esélyegyenlőség gyakorlati érvényesülését szolgálja. A következő intézkedések közül jelöljétek meg azt, amelyik (egyedülként) átmeneti kiegyenlítő intézkedés:

- a) az iskola termeinek olyan átrendezése, amely lehetővé teszi a testi fogyatékkal élő gyermekek mozgását addig, amíg fel nem épül az új, teljesen akadálymentesített iskola.
- b) terhes nő, szoptató nő és 9 hónapnál fiatalabb gyermek édesanyja felmentése az éjszakai munkavégzés alól mindaddig, amíg a szóban forgó körülmények fennállnak.
- c) a kisebbségi nyelv hivatalos érintkezésben való használatának engedélyezése addig, amíg az állam be nem biztosítja az államnyelv megfelelő szintű ismeretét minden kisebbséghez tartozó személy számára.
- d) a társadalom peremére került, többgenerációs szegénységben élő és többgenerációs alacsony írás-olvasási szintű polgárok munkaerő-piaci esélyegyenlőségét célzó felkészítő programok szervezése.

17. feladat – 4 pont

Jövőre sokaknak közületek lehetősége nyílik választójogával élni. A szlovákiai jogrend szerint a parlamenti választások során alkalmazott választási rendszer

a) egy fordulós (relatív) többségi: Szlovákia területe 150 választókörzetre van osztva. A választópolgár lakhelye szerinti szavazólapot kap az adott választási körzetben induló összes jelölt nevével, ezek közül egy nevet karikáz be. Mandátumot az adott választókörzetben legtöbb szavazatot elért jelölt szerez.

b) kétfordulós (abszolút) többségi: Szlovákia területe 150 választókörzetre van osztva. A választópolgár lakhelye szerinti szavazólapot kap az adott választási körzetben induló összes jelölt nevével, ezek közül egy nevet karikáz be. Mandátumot az a jelölt szerez, aki az adott választókörzetben a leadott szavazatok legalább 50 %-át eléri. Amennyiben egy jelölt sem szerez 50%-ot, második fordulóra kerül sor, amelybe az első két helyen végzett jelöltek jutnak csak tovább.

c) arányos kötött listás, egy választókörzettel, kvóta nélküli: Szlovákia minden választópolgára azonos szavazólap-csomagot kap az induló politikai pártok listáival, listánként legfeljebb 150 névvel; az urnába egy listát dob be, amelyen nem változtathat semmit; a mandátumok azok között a politikai pártok között kerülnek szétosztásra, amelyek az országos összesítésben legalább annyi szavazatot kapnak, amennyi egy mandátum megszerzéséhez szükséges (0,67%).

d) arányos szabad listás, egy választókörzettel, 5%-os kvótával: Szlovákia minden választópolgára azonos szavazólap-csomagot kap az induló politikai pártok listáival, listánként legfeljebb 150 névvel; az urnába egy listát dob be, amelyen karikázással legfeljebb 4 nevet részesíthet előnyben; a mandátumok azok között a politikai pártok között kerülnek arányosan szétosztásra, amelyek átlépik az 5%-os küszöböt.

18. feladat – 4 pont

Az Európai Közösség (1993 óta Európai Unió) 1983 óta minden évben meghirdet egy közpolitikai témát, amely arra az évre figyelme középpontjába kerül. Az Európai Unió 2015-re meghirdette – többek között azt a célt is szem előtt tartva, hogy növelje az unió polgárainak tájékozottságát a harmadik világról -

a) a Fejlesztés Európai Évét, amelynek mottója: „A mi világunk, a mi méltóságunk, a mi jövőnk”.

b) a Tevékeny Időskor Európai Évét, amelynek mottója: „Támogassuk a nemzedékek közti szolidaritást”.

c) a Diszkrimináció Elleni Küzdelem Évét, amelynek mottója: „Te is más vagy, te sem vagy más”.

d) a Menekültek Európai Évét, amelynek mottója: „Adjunk menedéket minden üldözöttnek”.

19. feladat – 4 pont

Az állampolgári jogok biztosához fordulhat

a) *a SzK minden állampolgára*, aki úgy véli, hogy alapvető jogait és szabadságjogait megsértették valamely *közigazgatási szerv* eljárásával, határozatával, vagy tétlenségével.

b) *a SzK minden lakosa*, aki úgy véli, hogy alapvető jogait és szabadságjogait megsértették valamely *közigazgatási szerv* eljárásával, határozatával, vagy tétlenségével.

c) *a SzK minden állampolgára*, aki úgy véli, hogy alapvető jogait és szabadságjogait megsértették valamely *közigazgatási szerv, egyéb jogi személy vagy más egyén* eljárásával, határozatával, vagy tétlenségével.

d) *a SzK minden lakosa*, aki úgy véli, hogy alapvető jogait és szabadságjogait megsértették valamely *közigazgatási szerv, egyéb jogi személy vagy más egyén* eljárásával, határozatával, vagy tétlenségével.

20. feladat – 4 pont

2014 májusában a SzK Nemzeti Tanácsa új törvényt fogadott el a választójog gyakorlásának feltételeiről Szlovákiában. A SzK Nemzeti Tanácsába jogosult választani

a) a SzK minden *lakosa*, aki a SzK területén *lakóhellyel* rendelkezik, és legkésőbb a választások napján betöltötte *18. életévét*, miközben akadályoztatást jelent a választójog gyakorlásában, ha törvényben meghatározott módon korlátozzák a személyi szabadságot az *emberek egészségének védelme* érdekében vagy a *szabadságvesztés-büntetés töltése* miatt.

b) a SzK minden *állampolgára*, aki legkésőbb a választások napján betöltötte *16. életévét*, miközben akadályoztatást jelent a választójog gyakorlásában a *szabadságvesztés-büntetés töltése* vagy *bármilyen mentális fogyatékoság*.

c) a SzK minden *állampolgára*, aki legkésőbb a választások napján betöltötte *18. életévét*, miközben akadályoztatást jelent a választójog gyakorlásában, ha törvényben meghatározott módon korlátozzák a személyi szabadságot az *emberek egészségének védelme érdekében*, a *szabadságvesztés-büntetés töltése* különösen *súlyos bűncselekmény elkövetése miatt* (a büntetési tétel alsó határa 10 év), vagy a *cselekvőképességtől történt megfosztás tartós szellemi zavar* okából.

d) mivel a választójog alapjog és az emberi jogok egyetemesek és elidegeníthetetlenek, a nagykorúságon kívül a törvény nem szab más korlátozásokat gyakorlására.

Felhasznált források:

Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Szlovák Köztársaság Alkotmánya, SzK Törvénytára, emberjogi szakirodalom

Nemzetközi emberjogi dokumentumok, napi sajtó, internet

Autor: PhDr. Kálmán Petőcz

Recenzentka: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Prekladateľka: Mgr. Hodossy Katalin

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2015